РОЛЬ САМОРЕГУЛІВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОБРОЧЕСНОСТІ АРБІТРАЖНИХ КЕРУЮЧИХ

ЛИТВИН Наталія Анатоліївна - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри службового та медичного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

https://orcid.org/0000-0003-4199-1413

DOI: https://doi.org/10.71404/NP.2026.1.34

У статті досліджено роль саморегулівних організацій у забезпеченні доброчесності арбітражних керуючих в Україні. Здійснено теоретичний аналіз поняття саморегулювання, розглянуто наукові підходи до визначення правової природи та функцій таких організацій. Запропоновано під саморегулівними організаціями розуміти непідприємницькі професійні об'єднання, створені на засадах членства суб'єктів певного виду діяльності, які у встановленому законом порядку набули спеціального статусу та наділені правом самостійно визначати й упроваджувати стандарти професійної діяльності, здійснювати контроль за їх дотриманням, застосовувати внутрішні заходи впливу, а також реалізовувати окремі делеговані державою управлінські повноваження в межах визначеної компетенції.

Проаналізовано законодавчі тенденції щодо інституціоналізації саморегулівних об'єднань, зокрема положення законопроєкту, спрямованого на удосконалення нормативної бази у сфері професійного саморегулювання. Визначено, що попри спроби законодавця створити цілісну модель саморегулювання, окремі питання делегування повноважень, контролю за діяльністю членів і відповідальності залишаються неврегульованими. Особливу увагу приділено аналізу Кодексу України з процедур банкрутства, що закріплює основні засади діяльності арбітражних керуючих та визначає потенційну участь саморегулівних організацій у забезпеченні професійних стандартів. Додатково розглянуто можливості інтеграції антикорупційних механізмів на основі положень Закону України «Про запобігання корупції», що спрямовані на зміцнення етичних засад, запобігання конфлікту інтересів і підвищення прозорості в процедурі банкрутства. Зроблено висновок, що ефективне функціонування системи саморегулювання в діяльності арбітражних керуючих потребує нормативного закріплення їхніх повноважень, посилення внутрішнього контролю та узгодження механізмів професійної відповідальності зі стандартами доброчесності.

Ключові слова: арбітражний керуючий, саморегулівна організація, доброчесність, банкрутство, професійні стандарти, антикорупційне регулювання, відповідальність, конфлікт інтересів.

Постановка проблеми

Одним із ключових чинників ефективності процедур відновлення платоспроможності та банкрутства є доброчесність арбітражного керуючого, який виконує функції управління майном боржника, взаємодіє з кредиторами та судом, приймає рішення з високим рівнем дискреції. Проте на практиці належний рівень професійної етики, незалежності та відповідальності арбітражних керуючих не завжди забезпечується виключно державними механізмами регулювання та контролю.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання ролі саморегулівних організацій (далі – СРО), покликаних формувати і підтримувати стандарти професійної діяль-

ності, здійснювати моніторинг та превенцію порушень, а також забезпечувати підвищення кваліфікації фахівців. Водночас інституціональний потенціал таких організацій в Україні залишається недостатньо реалізованим: нормативна база має прогалини, функції розподілені нечітко, відсутні дієві механізми впливу на недобросовісних суб'єктів.

Крім того, на відміну від низки країн ЄС, українські СРО арбітражних керуючих не мають повного спектра повноважень щодо регулювання професійної поведінки, що знижує ефективність системи самоконтролю та унеможливлює формування єдиної етичної практики. Така ситуація зумовлює потребу у теоретико-правовому аналізі ролі саморегулівних організацій у забезпеченні доброчесності арбітражних керуючих, оцінці наявних моделей, виявленні проблем їх функціонування й визначенні шляхів удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання правового статусу арбітражного керуючого та особливостей його професійної діяльності висвітлено у працях українських дослідників, зокрема І. Бутирської [1], А. Данілова [2], Ю. Кабенок [3], М. Лукаша [4], Б. Полякова [5], Т. Степанової [6], які акцентують увагу на процедурних аспектах участі арбітражного керуючого у провадженні у справах про банкрутство, його повноваженнях та межах відповідальності.

У контексті забезпечення належної професійної етики та дисциплінарної відповідальності фахівців, у тому числі арбітражних керуючих, певний аналітичний внесок зроблено у роботах А. Данілова [7], М. Довгополової [8], Д. Мандичева [9], Б. Яринка [10], де розглядаються загальні засади відповідальності професіоналів та особливості контролю за їх діяльністю.

Попри наявність напрацювань, у сучасній науковій літературі недостатньо комплексно досліджено потенціал саморегулівних організацій в Україні як інструменту забезпечення доброчесності арбітражних керуючих. Невизначеність меж їхніх повноважень, відсутність усталеної практики дисциплінарного впливу, а також відсутність єдиних професійних стандартів свідчать про потребу у подальшому науковому опрацюванні цієї проблематики.

Тому здійснення ґрунтовного дослідження ролі СРО у забезпеченні доброчесності арбітражних керуючих є актуальним, потребує комплексного аналізу теоретичних підходів, законодавчої бази та порівняння з іноземним досвідом.

Метою статті є комплексний аналіз теоретичних підходів до визначення сутності та змісту саморегулівних організацій, узагальнення наукових поглядів щодо їх правової природи та функціонального призначення, а також дослідження можливостей застосування інституту саморегулювання у сфері професійної діяльності арбітражних керуючих.

Виклад основного матеріалу

Питання саморегулювання у сфері професійної діяльності, зокрема діяльності арбітражних керуючих, потребує уточнення ключових категорій та підходів. У науковій літературі понятійний апарат, пов'язаний із СРО, трактується доволі неоднозначно, що зумовлено як різними моделями їх функціонування у світі, так і відсутністю усталених законодавчих дефініцій в Україні.

Так, А. Кузьмич у своїй науковій статті обґрунтовано розмежовує поняття «самоврядна», «саморегулівна» та «саморегульована» організація, що має важливе значення для усвідомлення правової природи інституцій, функціонально наближених до професійного самоврядування [11]. Зі змісту дослідження вбачається, що саморегулівні організації розглядаються як один із різновидів самоврядних структур, наділених нормативно визначеними повноваженнями щодо встановлення стандартів діяльності, контролю за їх дотриманням та застосування заходів впливу у випадку порушень. Така характеристика дозволяє екстраполювати запропоновані автором теоретичні підходи на аналіз правового статусу об'єднань арбітражних керуючих.

На наш погляд, це дає підстави розглядати інститути саморегулювання у сфері неплатоспроможності як потенційно ефек-

тивний механізм забезпечення доброчесності арбітражних керуючих. Зокрема, формування власних професійних стандартів, етичних кодексів, механізмів моніторингу та дисциплінарної відповідальності може сприяти зниженню ризиків зловживань, підвищенню довіри до професії та оптимізації державного контролю.

Ж. Гарбар та В. Гарбар, у свою чергу, зазначають, що «саморегулівні організації – це непідприємницькі товариства, засновані на засадах членства суб'єктів певного виду підприємницької або професійної діяльності, які в установленому порядку набули відповідного статусу, виконують передбачені законодавством повноваження по регулюванню діяльності своїх учасників (визначають правила і стандарти підприємницької чи професійної діяльності, обов'язкові для виконання всіма членами таких організацій, та контролюють їх виконання; передбачають механізм відшкодування збитків, завданих споживачам унаслідок виробництва членами саморегулівних організацій товарів, виконання робіт (послуг) неналежної якості тощо), та можуть реалізовувати делеговані державно-владні повноваження (здійснювати контроль (нагляд) за діяльністю суб'єктів підприємницької чи професійної діяльності; проводити професійну атестацію, ліцензування; встановлювати нормативні вимоги до певного виду підприємницької чи професійної діяльності)» [12].

Дане визначення свідчить про те, що саморегулівні організації характеризуються багатофункціональною моделлю діяльності, в якій внутрішні механізми корпоративного професійного управління поєднані з реалізацією делегованих державою повноважень. У такий спосіб вони виступають посередньою ланкою між сферою регульованого ринку та системою публічного управління. На нашу думку, запропоноване визначення є релевантним для розуміння правової природи об'єднань арбітражних керуючих в Україні, оскільки в ньому окреслено саме ті елементи, які потенційно можуть забезпечувати доброчесність і професіоналізацію діяльності у сфері банкрутства таких як встановлення професійних стандартів; контроль і моніторинг їх дотримання; наявність дисциплінарних механізмів; участь у кваліфікаційних процедурах; захист прав і інтересів споживачів послуг.

Водночас, попри теоретичну узгодженість моделі, практична реалізація такого підходу в українських умовах залишається обмеженою. Наразі інституційний розвиток об'єднань арбітражних керуючих не забезпечує повного виконання функцій, визначених у вказаному теоретичному підході зокрема, щодо ліцензування, нормативного регулювання та компенсаційних механізмів для споживачів.

Також потребує уваги бачення Немомнящого О.М., який визначає саморегулівні організації як громадські об'єднання, створені на засадах професійної належності до однієї професії чи виду діяльності. Надання громадському об'єднанню статусу саморегулівної організації відбувається на підставі рішення спеціально уповноваженого органу державної влади у відповідній сфері у разі його відповідності установленим вимогам [13].

Такий підхід зосереджує увагу на процедурній природі формування саморегулівних організацій. На відміну від концепції, що розглядає їх переважно як автономні професійні інститути, дана позиція підкреслює фактичну залежність саморегулювання від державної легітимації. Це відображає характер української моделі саморегулювання, яка перебуває на стадії становлення й характеризується високим рівнем державного впливу. На нашу думку, така інтерпретація є релевантною в контексті діяльності арбітражних керуючих, оскільки вказує на об'єктивну необхідність попереднього нормативного визначення вимог до саморегулівних об'єднань, механізму державного визнання їх статусу, встановлення чітких критеріїв їхньої професійної діяльності.

Водночас така модель має подвійний ефект: з одного боку, державне визнання підвищує довіру до саморегулівних суб'єктів і створює підстави для виконання ними контрольних функцій; з іншого – певною мірою обмежує їхню автономію, що може зменшувати інституційну гнучкість та рівень внутрішньої професійної самостійності.

Опрацьовані наукові позиції дають змогу виокремити кілька ключових ознак, притаманних саморегулівним організаціям:

- створюються на принципах професійної спільності;
- мають оформлений статус та діють у межах законодавчо визначених процедур;
- встановлюють професійні стандарти та правила діяльності;
- забезпечують контроль за їх дотриманням і застосовують дисциплінарні заходи;
- можуть здійснювати окремі делеговані державою управлінські функції.

Таким чином, під саморегулівними організаціями ми можемо розуміти непідприємницькі професійні об'єднання, створені на засадах членства суб'єктів певного виду діяльності, які у встановленому законом порядку набули спеціального статусу та наділені правом самостійно визначати й упроваджувати стандарти професійної діяльності, здійснювати контроль за їх дотриманням, застосовувати внутрішні заходи впливу, а також реалізовувати окремі делеговані державою управлінські повноваження в межах визначеної компетенції.

Розмаїття доктринальних підходів дозволяють сформувати достатньо цілісне теоретичне бачення ролі та функцій саморегулівних організацій, однак питання їх практичної реалізації, особливо у специфічних сферах, таких як відновлення платоспроможності та банкрутство, залишається відкритим. У зв'язку з цим доречно звернутися до законопроєктної бази, що покликана запровадити нормативні засади їх діяльності. Зокрема, уваги заслуговує проєкт Закону України «Про саморегулівні організації» № 7025 від 08.02.2022 (далі – законопроєкт № 7025) [14], який пропонує закласти загальні засади функціонування таких інституцій, що дозволяє оцінити потенційні моделі їх інтеграції у механізм забезпечення професійної доброчесності та підзвітності арбітражних керуючих.

Відтак, даний законопроект має великий потенціал щодо ролі СРО у забезпеченні доброчесності арбітражних керуючих, зокрема:

- він створює правову базу для того, щоб об'єднання арбітражних керуючих могли отримати статус СРО та діяти на професійній основі з розробкою стандартів, контролем і дисциплінарними механізмами;
- відповідні положення (наприклад, ведення реєстру, відкритість, контроль якості) можуть стати інструментами підвищення доброчесності та прозорості діяльності арбітражних керуючих;
- але реалізація цих положень потребує конкретизації під специфіку професії арбітражного керуючого: потрібен механізм, як СРО арбітражних керуючих інтегруваються в систему банкрутства, які стандарти, які санкції, який моніторинг.

Між тим, законопроєкт, на нащу думку, містить певні проблемні та/або ризикові аспекти:

- хоча законопроект передбачає незалежність СРО від держави, на практиці контролюючі органи держави залишаються участь у реєстрації, нагляді, що, у свою чергу, може створити ризик втручання чи залежності;
- визначення статусу «встановленого порядку» реєстрації, вимог до створення СРО (наприклад, мінімальна кількість засновників) можуть бути складними у реалізації, зокрема для професійних об'єднань арбітражних керуючих у регіонах;
- стаття 2 законопроекту виключає діяльність СРО з сфер національної безпеки, природних монополій – потрібно уточнення, чи відноситься діяльність арбітражних керуючих до таких винятків чи ні;
- законопроект визначає, що фінансування повинно бути виключно самофінансуванням (членські внески, інші джерела), а бюджетні кошти заборонені. Це може створити фінансові бар'єри для функціонування СРО в менш ресурсних галузях;
- наскільки цей законопроект інтегрує вимоги до СРО, які займаються саме професією арбітражного керуючого – потребує доопрацювання, бо специфіка банкрутства, участь у державних процедурах, великі ризики – потребують додаткових гарантій і контролю.

Узагальнюючи проведений аналіз, варто зазначити, що законопроєкт № 7025

містить низку положень, які формують необхідні передумови для розвитку інституту саморегулювання, зокрема визначення його базових принципів, механізмів легітимації та делегування повноважень. Запровадження таких засад сприяє унормуванню статусу професійних об'єднань, створенню прозорої системи контролю та підвищенню професійної відповідальності їх учасників, що є важливим і для діяльності арбітражних керуючих. Водночас проєкт має низку недоліків, пов'язаних із фрагментарністю регулювання, відсутністю чітких критеріїв делегованої компетенції, а також недостатнім розкриттям питань внутрішньої відповідальності й механізмів підзвітності саморегулівних організацій. Це створює ризики надмірної формалізації або, навпаки, слабкої ефективності таких структур.

З позиції регулювання діяльності арбітражних керуючих важливо, що проєкт лише окреслює загальні підходи до організації СРО, не враховуючи спеціальної специфіки сфери неплатоспроможності. Відсутність детальних приписів може обмежити можливості запровадження реальних механізмів професійного контролю, однак водночас залишає простір для подальшого нормативного доопрацювання.

Розглянуті положення законопроєкту № 7025 демонструють прагнення законодавця сформувати більш цілісну систему правового регулювання саморегулівних організацій, однак запропоновані механізми залишають низку невирішених питань, зокрема щодо обсягу делегованих повноважень, внутрішніх інструментів контролю та відповідальності. У цьому контексті важливо звернутися до чинного галузевого нормативно-правового поля, у межах якого вже функціонує професійна спільнота арбітражних керуючих. Саме Кодекс України з процедур банкрутства (далі - КУзПБ) [15] визначає організаційні засади їхньої діяльності, закріплює статус та можливості саморегулівних організацій, а також окреслює напрями їхньої взаємодії з державними органами. Аналіз його положень дає змогу оцінити фактичну спроможність існуючої моделі саморегулювання, а також виявити структурні прогалини, які можуть бути адресовані за допомогою подальших

КУзПБ визначає інституційну основу функціонування саморегулівних організацій арбітражних керуючих як елемент системи професійного управління у сфері неплатоспроможності. Передбачена КУзПБ модель СРО покликана забезпечити підвищення професійних стандартів, формування етичних норм та сприяння професійному розвитку арбітражних керуючих.

Законодавець розглядає СРО як суб'єктів, що повинні стати проміжною ланкою між державним регулятором і професійною спільнотою, частково перебираючи на себе функції координації, професійного навчання та внутрішнього контролю. Такий підхід відповідає загальній логіці модернізації процедур банкрутства, орієнтованій на зменшення державного тиску та посилення професійної відповідальності на основі саморегулювання.

КУзПБ визначає, що СРО можуть розробляти та запроваджувати внутрішні стандарти діяльності, забезпечувати підвищення кваліфікації членів, сприяти впровадженню кращих практик та брати участь у формуванні єдиних підходів до розв'язання практичних питань у сфері неплатоспроможності. Водночас КУзПБ не надає таким організаціям дієвих інструментів контролю або дисциплінарного впливу на арбітражних керуючих, зберігаючи відповідні механізми переважно в системі Міністерства юстиції України. Це істотно обмежує їхню роль як повноцінних саморегулівних інституцій.

Відсутність чіткої процедури взаємодії між СРО та державними органами, а також недостатня правосуб'єктність у сфері контролю, створюють передумови для збереження централізованої моделі нагляду, що фактично нівелює потенціал професійного самоврядування. Така конструкція, за своєю суттю, не відповідає класичним принципам саморегуляції, реалізованим у провідних європейських правових системах, де СРО мають ширші повноваження у сфері професійної етики, сертифікації та дисциплінарної відповідальності.

Таким чином, хоча КУзПБ декларує наявність саморегулівних організацій у сфері

діяльності арбітражних керуючих, їх фактичний вплив на розвиток професійних стандартів та забезпечення доброчесності залишається обмеженим. Це створює нормативний дисбаланс між декларованою автономією професії та реальною моделлю контролю, що визначає актуальність подальшого вдосконалення законодавчих механізмів саморегулювання.

Разом із тим положення Кодексу України з процедур банкрутства, попри визначення окремих аспектів професійної діяльності арбітражних керуючих і передбачення можливості участі саморегулівних організацій у забезпеченні належних стандартів професійної поведінки, фактично не формують комплексної системи запобігання порушенням доброчесності всередині професійної спільноти. Враховуючи високу корупційну вразливість сфери банкрутства, пов'язану з широкими дискреційними повноваженнями арбітражних керуючих щодо управління активами боржника, визначення черговості задоволення вимог кредиторів та вчинення інших правозначимих дій, оцінка рівня доброчесності в цій сфері потребує ширшого нормативного виміру. У цьому контексті нормативним орієнтиром виступає Закон України «Про запобігання корупції» (далі — Закон) [16], положення якого встановлюють загальні стандарти етичної поведінки, врегульовують запобігання конфлікту інтересів та визначають засади контролю за дотриманням антикорупційного законодавства. Аналіз цього Закону дозволить окреслити систему механізмів, які можуть бути інтегровані у діяльність саморегулівних організацій арбітражних керуючих з метою підвищення рівня прозорості та довіри до професії.

Відтак, попри те, що арбітражні керуючі не належать до суб'єктів владних повноважень або державних службовців у буквальному значенні, характер їхньої діяльності має публічно значущий зміст. Вони беруть участь у процесах, пов'язаних із реалізацією прав кредиторів, захистом майнових інтересів держави, забезпеченням справедливого вирішення процедур неплатоспроможності. Це надає підстави для висновку про необхідність поширення на них окремих антикорупційних вимог, спрямованих на підвищення прозорості та підзвітності.

Одним із ключових ризиків у діяльності арбітражних керуючих є конфлікт інтересів. Хоча КУзПБ визначає загальні засади неупередженості таких фахівців, він не містить розгорнутих механізмів виявлення та врегулювання конфлікту інтересів. Натомість Закон містить загальні положення щодо цього явища, однак їх застосування до арбітражних керуючих залишається суперечливим через відсутність прямої законодавчої вимоги для цієї категорії осіб. Зокрема, чинне законодавство не встановлює обов'язку повідомляти про потенційний конфлікт інтересів у ситуаціях, що виходять за межі процесуальних дій у справі про банкрутство, що може створювати ризики недоброчесної поведінки.

Важливою проблемою також є питання прозорості та фінансової підзвітності. На відміну від державних службовців, арбітражні керуючі не зобов'язані подавати електронні декларації, що значно зменшує можливості зовнішнього контролю за їх матеріальним становищем та потенційними змінами, пов'язаними з виконанням професійних повноважень. В умовах доступу до значних активів боржників та можливості впливати на обсяг винагороди чи розподіл майна така відсутність прозорості становить підвищений ризик корупційних проявів.

Питання поєднання діяльності арбітражного керуючого з іншою професійною або підприємницькою діяльністю також залишається недостатньо врегульованим. Загальні приписи Закон щодо обмежень у сумісництві формально не поширюються на арбітражних керуючих, що може створювати ситуації, коли їхня діяльність супроводжується приватними інтересами у сферах, дотичних до процедур банкрутства. У цьому контексті важливим інструментом мінімізації ризиків може стати встановлення додаткових стандартів професійної етики та обмежень щодо сумісництва, сформульованих та впроваджених у межах діяльності саморегулівних організацій.

Відповідальність за порушення антикорупційних вимог щодо арбітражних керуючих залишається переважно формальною.

Хоча стаття 172–7 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність за неповідомлення про конфлікт інтересів, випадки її застосування щодо арбітражних керуючих є поодинокими [17]. Це свідчить про недостатність механізмів контролю за їхньою професійною діяльністю та складність практичного доведення складу правопорушення.

Загалом аналіз положень Закон дає можливість дійти висновку, що нинішня модель правового регулювання не враховує повною мірою специфіки діяльності арбітражних керуючих. Відсутність чіткого правового статусу, обов'язку декларування, спеціальних механізмів врегулювання конфлікту інтересів та розвинених заходів дисциплінарної відповідальності створює ризики корупційної поведінки та зловживань. У цьому контексті розвиток інституту саморегулювання видається перспективним напрямом удосконалення системи контролю за діяльністю арбітражних керуючих. Саморегулівні організації можуть забезпечити внутрішній нагляд, розробити більш деталізовані етичні стандарти, створити механізми професійної атестації та дисциплінарної практики, що разом сприятиме підвищенню доброчесності та ефективності діяльності у сфері банкрутства.

Висновки

За результатами проведеного теоретичного та нормативного аналізу можна дійти висновку, що діяльність саморегулівних організацій у сфері діяльності арбітражних керуючих є перспективним інструментом зміцнення доброчесності та підвищення ефективності функціонування системи банкрутства в Україні.

Арбітражні керуючі наділені значним обсягом дискреційних повноважень, від реалізації яких безпосередньо залежить баланс інтересів боржників, кредиторів та держави. Водночас чинні механізми державного регулювання та контролю за їхньою діяльністю є недостатніми для своєчасного реагування на потенційні порушення, зловживання та конфлікти інтересів. Наявні інструменти, передбачені КУзПБ та антикорупційним законодавством, не охоплюють повною мірою специфіку професійної діяльності арбітражних керуючих, зокрема не забезпечують належного рівня прозорості, підзвітності та внутрішнього етичного нагляду.

В умовах таких прогалин інститут саморегулювання може виступати ефективним механізмом, здатним доповнити державне регулювання завдяки встановленню професійних стандартів, розроблених з урахуванням особливостей практичної діяльності. Саморегулівні організації мають потенціал забезпечувати незалежний контроль за професійною поведінкою арбітражних керуючих, здійснювати дисциплінарні провадження, організовувати професійну підготовку та підвищення кваліфікації, впроваджувати внутрішні антикорупційні процедури, а також формувати механізми аудиту та звітування щодо діяльності своїх членів.

Такі організації здатні оперативніше, ніж державні органи, реагувати на виявлені порушення завдяки гнучким інструментам врегулювання, а також забезпечувати прозорість діяльності арбітражних керуючих шляхом оприлюднення інформації про їх результати роботи та прийняті дисциплінарні рішення. Це, своєю чергою, сприятиме підвищенню довіри до інституту банкрутства, зниженню ризиків неформального впливу та зміцненню засад справедливості у процедурах неплатоспроможності.

Узагальнюючи, варто наголосити, що ефективне функціонування моделі саморегулювання у сфері діяльності арбітражних керуючих потребує належного нормативного закріплення, зокрема визначення їхнього статусу, повноважень та відповідальності. На даному етапі законопроєкт «Про саморегулівні організації» вимагає доопрацювання з урахуванням галузевої специфіки, однак його ухвалення може стати важливим кроком у формуванні нової системи професійного врядування, що поєднає державний нагляд та професійну самоорганізацію.

Таким чином, розвиток саморегулівних організацій у сфері професійної діяльності арбітражних керуючих має значний потенціал для підвищення рівня доброчесності, транспарентності та відповідальності

в процедурах неплатоспроможності, що сприятиме зміцненню верховенства права і покращенню інвестиційного клімату в Україні.

Література

1. Бутирська І. А. Учасники провадження у справі про банкрутство: дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 «Господарське право; господарське процесуальне право»; Інститут економіко-правових досліджень НАН України. - Київ, 2017. - 196 с

2. Данілов А.І. Проблемні питання здійснення повноважень арбітражного керуючого під час проведення інвентаризації майна боржника при банкрутстві. *Право України*. 2017. № 7. С. 175-183.

3. Кабенок Ю. Загальна характеристика відносин арбітражного управління у процедурі банкрутства. Підприємство, господарство і право. 2018. № 6. С. 87-95. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/6/6_2018.pdf (дата звернення: 03.11.2025)

4. Лукаш М. Статус арбітражного керую чо го за кодексом України з процедур банкрутства. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c991101f-cfb0-4940-80cc-078d90e921e6/content (дата звернення: 29.10.2025)

5. Поляков Б.М. Арбітражний керуючий – найзалежніша особа процедури банкрутства. *Вісник господарського судочинства*. 2001. № 3. С. 86- 90.

6. Степанова Т. В. Щодо поняття та характерних рис арбітражного керуючого. *Правова держава*. 2016. № 23. С. 94–99. URL: http://pd.onu.edu.ua/issue/view/4748/1774 (дата звернення: 29.10.2025)

7. Данілов А.І. Контроль арбітражного керуючого за задоволенням вимог кредиторів за зобов'язаннями, на які не поширюється дія мораторію. *Право України*. 2019. № 2. С. 274-285. URL: https://pravoua.com.ua/storage/files/magazines/files/article-pravo_2019_2_s18.pdf (дата звернення: 29.10.2025)

8. Долгополова М.О. Функція контролю та нагляду адміністративно-правових інститутів під час процедури банкрутства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2024, № 3. С. 27-32. URL: http://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/law/article/view/904/882 (дата звернення: 29.10.2025)

9. Мандичев Д.В. Правове регулювання запобігання корупції у діяльності арбітражного керуючого. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 9. С. 98-102. URL: http://www.lsej.org.ua/9_2021/25.pdf (дата звернення: 29.10.2025)

10. Яринко Б. В. Адміністративно-правові засади здійснення контролю за діяльністю арбітражних керуючих: автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ, 2020. 21 с.

11. Кузьмич А.В. наукові підходи до визначення поняття, сутності та змісту «самоврядна організація». Держава та регіони. 2022, № 1(75). С. 40-44. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2022/7.pdf (дата звернення: 29.10.2025)

12. Гарбар Ж.В., Гарбар В.А. Впровадження моделі саморегулювання підприємницької та професійної діяльності як напрям реалізації державної політики дерегуляції в Україні. Агросвіт. Київ. 2018. № 20. С. 3–9. URL: http://www.agrosvit.info/?op=1&z=2733&i=0 (дата звернення: 29.10.2025)

13. Непомнящий О. М. Децентралізація державного регулювання будівельної діяльності: закордонний досвід для України. *Державне будівництво*. 2014. № 1. С. 1–9.

14. Про саморегулівні організації від 08.02.2022 № 7025 : проєкт Закону України URL: https://ips.ligazakon.net/document/JI06924A?an=2

15. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text (дата звернення: 29.10.2025)

16. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text (дата звернення: 29.10.2025)

17. Кодексу України про адміністративні правопорушення 7 грудня 1984 року № 8073-X URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text(дата звернення: 29.10.2025)

SUMMARY

The article examines the role of self-regulatory organizations in ensuring the integrity of arbitration managers in Ukraine. A theoretical analysis of the concept of self-regulation is carried out, scientific approaches to determining the legal nature and functions of such organizations are considered. It is proposed that self-regulatory organizations be understood as non-entrepreneurial professional associations created on the basis of membership of subjects of a certain type of activity, which, in accordance with the procedure established by law, have acquired a special status and are granted the right to independently determine and implement standards of professional activity, monitor their compliance, apply internal measures of influence, and also exercise certain administrative powers delegated by the state within the limits of the specified competence.

Legislative trends regarding the institutionalization of self-regulatory associations are analyzed, in particular the provisions of the draft law aimed at improving the regulatory framework in the field of professional self-regulation. It was determined that despite the legislator's attempts to create a holistic model of self-regulation, certain issues of delegation of powers, control over the activities of members and liability remain unregulated. Particular attention is paid to the analysis of the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures, which establishes the basic principles of the activities of arbitration managers and determines the potential participation of self-regulatory organizations in ensuring professional standards. Additionally, the possibilities of integrating anti-corruption mechanisms based on the provisions of the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption», which are aimed at strengthening ethical principles, preventing conflicts of interest and increasing transparency in the bankruptcy procedure, are considered. It is concluded that the effective functioning of the self-regulation system in the activities of arbitration managers requires regulatory consolidation of their powers, strengthening internal control and harmonization of professional liability mechanisms with integrity standards.

Keywords: arbitration manager, self-regulatory organization, integrity, bankruptcy, professional standards, anti-corruption regulation, responsibility, conflict of interest.